

Тема Леся Українка (Лариса Косач).

Життєвий і творчий шлях. Драматична спадщина. Роль родини, культурного оточення й самоосвіти у формуванні світобачення письменниці.

Мета заняття допомогти студентам глибше познайомитися з життям і творчістю письменниці, зацікавити та спонукати до читання поезій Лесі Українки; розвивати навички образного мислення, сприйняття інформації на слух та засвоєння її, вміння виділяти головне й деталі, коментувати й оцінювати їх; виховувати на прикладі життя поетеси силу волі, цілеспрямованість, прагнення до самоосвіти, активну громадянську позицію, патріотизм, творче мислення.

План

1 Біографія

- 1.1 Походження
- 1.2 Раннє дитинство
- 1.3 Дитинство
- 1.4 Юність
- 1.5 Зрілість
- 1.6 Останні роки життя

2 Творчість

- 2.1 Поетична творчість
- 2.2 Драматургія
- 2.3 Прозова творчість 3 Значення творчості
- 3.1 Леся Українка і кінематограф
- 3.2 Театральні постанови за творами Лесі Українки
- 3.3 Переклади

4 Вшанування пам'яті

- 4.1 Музеї, пам'ятники і пам'ятні дошки
- 4.2 Премія імені Лесі Українки
- 4.3 Площі, вулиці, театри, виші, установи, підприємства, інше.

Тези:

- Лариса Петрівна Косач народилася 13 (25) лютого 1871 в місті НовоградіВолинському.
- Мати, Ольга Петрівна Драгоманова-Косач — письменниця, яка творила під псевдонімом Олена Пчілка (її поезію й оповідання для дітей українською мовою добре знали в Україні), була активною учасницею жіночого руху, видавала альманах «Перший вінок». Батько — високоосвічений поміщик, який дуже любив літературу і живопис.

- Побувавши 1891 в Галичині, а пізніше й на Буковині, Українка познайомилася з багатьма визначними діячами Західної України: І. Франком, М. Павликом, О.

Кобилянською, В. Стефаником, О. Маковеєм, Н. Кобринською.

- 7 серпня 1907 р. Леся Українка та Климент Квітка офіційно оформили шлюб у церкві і оселились на вулиці Великій Підвальній

- Писати поезії Леся Українка почала рано, 9-літньою дівчиною (вірш «Надія»)

- Їй присвячено художній фільм М.Машенка «Іду до тебе» (1972) за сценарієм І.Драча, науково-популярні картини «Леся Українка» (1957), «Леся Українка» (1969), документальну стрічку «Леся Українка» (1971). Найвідоміші екранізації її творів — «Лісова пісня» (1961) В.Івченка та «Лісова пісня. Мавка» (1980)

Тема Леся Українка. Життєвий і творчий шлях. Поезії: „*Contra spem spero!*”, „І все-таки до тебе думка лине...”, „Стояла я і слухала весну”, „Все, все покинуть, до тебе полинуть...”

Життєві ідеали та громадянська позиція поетеси у віршах „*Contra spem spero!*”, „І все-таки до тебе думка лине...”, символічність та романтичність образів, багатство тропіки; утвердження духовної цінності високих почуттів у віршах інтимної лірики „Все, все покинуть, до тебе полинуть...” та „Стояла я і слухала весну...”

Походження

Мати, Ольга Петрівна Драгоманова-Косач — письменниця, яка творила під псевдонімом Олена Пчілка (її поезію й оповідання для дітей українською мовою добре знали в Україні), була активною учасницею жіночого руху, видавала альманах «Перший вінок». Батько — високоосвічений поміщик, який дуже любив літературу і живопис. Дитячі роки пройшли на Волині: у Новограді-Волинському (1871 — весна 1879), Луцьку, в селі Колодяжному, що під Ковелем.

У будинку Косачів часто збиралися письменники, художники і музиканти, влаштовувалися вечори і домашні концерти. Дядько Лесі (так її називали у сім'ї і це домашнє ім'я стало літературним псевдонімом) — Михайло Драгоманов, був відомим ученим, громадським діячем, який перед еміграцією до Франції й Болгарії співпрацював із І. Франком. Йому належить одна з провідних ролей у формуванні племінниці згідно зі своїми соціалістичними переконаннями, ідеалами служіння батьківщині, які вона переросла, і допомагав їй як літературний критик і фольклорист.

Раннє дитинство

Леся Українка у волинському народному вбранні. 1878—1879 роки

Лариса Петрівна Косач народилася 13 (25) лютого 1871 в місті НовоградіВолинському.

Леся Українка та її брат Михайло (в сім'ї їх називали спільним ім'ям — Мишелося) вчилися у приватних учителів. Рано (у 4 роки) навчилася читати[4]. У січні 1876 року О. П. Косач з дітьми Михайлом і Ларисою приїхали до Києва, щоб попрощатися з М. П. Драгомановим перед його вимушеною еміграцією.« Пригадую, ... я привезла своїх старших дітей Михася й Лесю до Києва; жили вони якийсь час у Михайла, щоб скількимога ближче спізнатися з дядьком і його родиною.

Літом того ж року О. П. Косач разом з Лесею та Михайлом відпочивають в селі Жабориці. Тут Леся вперше почула розповіді матері про Мавку.« ...Видко було, що перебування в Жабориці зробило на Лесю дуже велике враження і дуже їй сподобалося: вона, бувало, раз у раз із втіхою згадує, що те або те чула чи бачила в Жабориці... Жаборицькі пісні, казки, різні повір'я, звичаї, купальські, жнив'яні і т. д. Леся добре пам'ятала і часто згадувала...[6] » У 6 років Леся почала вчитися вишивати.« Леся зосереджена і дуже вражлива. Багато часу присвячує вишиванню, могла навіть вишити батьковій сорочку[7] »

Дитинство

У 1878 році батьки Лесі їдуть на всесвітню виставку в Париж, де зустрічалися з М. П. Драгомановим. У цей час доглядати дітей приїздить Олена Антонівна Косач, сестра Лесиноного батька. Дружба з «тіткою Єлею» залишила помітний слід в житті і творчості поетеси

7 (19 листопада) листопада того ж року наказом міністерства внутрішніх справ П. А. Косача переведено на роботу до Луцька.« ...Батька нашого переведено з обжитого місця, щоб покарати за його «українофільство» та за побачення, під час подорожі до Парижа на виставку 1878 року, з емігрантом, батьковим другом, а материним братом Михайлом Петровичем Драгомановим У березні 1879 Заарештовано Олену Антонівну Косач, тітку Лесі, за участь у замаху на шефа жандармів Дрентельна; пізніше її вислано в Олонецьку губернію, а 1881 р. заслано до Сибіру на 5 років (м. Ялуторовськ Тюменської обл., а потім у м. Тюмень)[10] Дізнавшись про це, Леся в кінці 1879 або на початку 1880 року написала свою першу поезію — «Надія».

Літом 1880 р. Олександра Антонівна Косач-Шимановська, тітка Лесі, з двома синами переїздить до Луцька, мешкає в родині Косачів. Причиною переїзду став арешт і заслання до Сибіру її чоловіка Бориса Шимановського. «Тітка

Саша» — перша Лесина вчителька музики. До неї Леся зберігала все життя почуття великої вдячності.

6 (18) січня Леся дуже застудилася, початок тяжкої хвороби.

Цього ж року О. П. Косач повезла Михайла, Лесю, Ольгу до Києва для навчання під керівництвом приватних вчителів. Михайло й Леся почали вчитись за програмою чоловічої гімназії, там Леся бере уроки гри на фортепіано у дружини М. Лисенка — Ольги Олександрівни О'Коннор. На початку травня 1882 року Косачі переїзять в село Колодяжне, що віднині стало їхнім постійним місцем проживання.

«Наша сім'я жила в дуже близьких стосунках з селянами, всі ми, в тому числі й Леся, може, ще більше, ніж хто, мали між колодяжненцями не лише знайомих, а й приятелів, і товаришок, і товаришів, тому весь їх побут дуже скоро став нам відомим, а далі й рідним »

А тим часом Леся з братом Михайлом живуть у Києві, вчаться у приватних вчителів, зокрема вивчають грецьку і латинську мови.

Влітку 1883 року Лесі діагностували туберкульоз кісток, у жовтні цього ж року професор О. Рінек оперував ліву руку, видалив кістки, уражені туберкульозом.

У грудні Леся повертається з Києва до Колодяжного, стан здоров'я поліпшується, з допомогою матері Леся вивчає французьку і німецьку мови.

29 травня (10 червня) 1882 року народилась сестра Оксана, 22 серпня (2 вересня) 1884 — брат Микола.

Юність

Ольга Косач та Леся Українка в Берліні. 1899 рік

Починаючи з 1884 року Леся активно пише вірші («Конвалія», «Сафо», «Літо краснее минуло» і ін.) і публікує їх у часописі «Зоря». Саме цього року з'явився псевдонім «Леся Українка»

Сердечна дружба єднає Ларису з її старшим братом Михайлом. За нерозлучність в сім'ї їх називали спільним ім'ям «Мишолосіє», пізніше Ларису презвали в сім'ї на Лесю.

Деякий час Лариса навчалася в школі Олександра Мурашка в Києві. З цього періоду залишилась одна картина намальована олійними фарбами. Пізніше їй довелося здобувати освіту самостійно, в чому допомагала мати.

Вона знала багато європейських мов, включаючи і слов'янські мови (російську, польську, болгарську та ін.), а також давньогрецьку, латинську, що свідчило про її високий рівень інтелектуальний. Олена Петрівна виховувала її як сильну людину, яка не мала права до надмірного виявлення своїх почуттів. Слід цієї «раїдеї» можна знайти в кожному творі «поодинокого мужчини». Про рівень її освіти може свідчити факт, що у 19-літньому віці написала для своїх сестер підручник «Стародавня історія східних народів» (надрукована в

Катеринославі 1918). Українка багато перекладала (М. Гоголя, А. Міцкевича, Г. Гайне, В.

Гюго, Гомера й ін.).

Зрілість

Група українських письменників, що зібрались у Полтаві на відкритті пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві, 1903 рік. Зліва направо: Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Олена Пчілка, Леся Українка, Михайло Старицький, Гнат Хоткевич, Володимир Самійленко.

Побувавши 1891 в Галичині, а пізніше й на Буковині, Українка познайомилася з багатьма визначними діячами Західної України: І. Франком, М. Павликом, О. Кобилянською, В. Стефаником, О. Маковеем, Н. Кобринською. Основний зарис соціально-політичний світогляду Л. Косач сформувався після цілорічного (1894-1895) її перебування у М. Драгоманова в Софії і трагічної подією, якою була для неї смерть вуйка.

Історію кохання Лесі Українки часто розпочинають із Сергія Мержинського. Приязнь Лесі Українки і Ольги Кобилянської (збереглися листи Л. Косач) допомагає в розумінні Лесиною твору «Блакитна троянда» (1896).

Вимушені потребою лікування подорожі до Німеччини, Австро-Угорщини, Італії, Єгипту, кількарізові перебування на Кавказі, Одещині, в Криму збагатили її враження та сприяли розширенню кругозору письменниці. Останні роки життя

На початку березня 1907 року Леся Українка переїжджає з Колодяжного до Києва[11]. А в кінці березня разом з К. Квіткою здійснила поїздку до Криму, де, зокрема, побувала у Севастополі, Алупці та Ялті[12][13].

Гадяч. Леся Українка та Климент Квітка біля Свято-Успенського собору **7 серпня 1907 р. Леся Українка та Климент Квітка офіційно оформили шлюб у церкві і оселились на вулиці Великій Підвальній** (тепер вул. Ярославів вал), 32, кв. 11 у Києві. 21 серпня вони разом вирушають до Криму, де К. Квітка одержав посаду в суді.

Жалобна процесія з тілом Лесі Українки на Байковому кладовищі, 7 серпня 1913 року

У цей час багато працює на літературній ниві. 5 травня 1907 було завершено драматичну поему «Айша та Мохаммед», 18 травня остаточно завершила поему «Кассандра», роботу над якою розпочала ще у 1903. 12 травня надіслала до альманаху «З неволі» (Вологда) драматичну поему «На руїнах». Видання признавалось для допомоги політичним засланням У вересні було написано поезію «За горою блискавиці», продовжено роботу над творами «У пущі», «Руфін і Прісцілла»

Останні роки життя Л. Косач-Квітки пройшли в подорожах на лікування до Єгипту й на Кавказ. Разом із чоловіком, Климентієм Квіткою, вона працювала над зібранням фольклору, інтенсивно опрацюувала власні драми. На звістку про важкий стан Лариси Петрівни в Грузію приїхала її мати. То власне їй письменниця диктувала проекти своєї так і ненаписаної драми «На берегах Александрії». Символічне значення її творчості можна прочитати в молитві дітей до Геліоса над манускриптами.

Померла 19 липня (1 серпня) 1913 року в Сурамі у віці 42 років. Похована на Байковому кладовищі в Києві (надгробний пам'ятник — бронза, граніт; скульптор Г. Л. Петрашевич; встановлений у 1939 році).

Творчість Поетична творчість

Титульний аркуш київського видання збірки «На крилах пісень», 1904 рік. Писати поезії Леся Українка почала рано, 9-літньою дівчиною (вірш «Надія»). Леся написала цей перший у своєму житті вірш під впливом звістки про долю своєї тітки Олени Антонівни Косач (в одруженні Тесленко-Приходько), засланої за участь у революційному русі, який присвятила своїй тітці Олександрі Судовщиковій. Вперше надруковані — вірші «Конвалія» і «Сафо» — який присвятила своїй тітці Олександрі Судовщиковій 1884 у львівському журналі «Зоря». 1885 у Львові вийшла збірка її перекладів з Миколи Гоголя (виготовлена нею спільно з братом Михайлом).

Літературна діяльність Лесі Українки пожвавилася з середини 80-их рр., коли Косачі переїхали до Києва і в оточенні родин Лисенків і Старицьких вона увійшла до літературного гуртка «Плеяда». 1892 у Львові вийшла «Книга пісень» Генріха Гейне в перекладах Лесі Українки (спільно з М. Славінським). Перша збірка її оригінальних поезій «На крилах пісень» з'явилася у Львові (1893, друге видання в Києві 1904), там же вийшла й друга збірка «Думи і мрії» (1899), третя «Відгуки» (1902) — в Чернівцях.

Після того Леся Українка працювала ціле десятиліття і написала понад сотню віршів, з яких половина за її життя не була надрукована.

В канон української літератури Леся Українка ввійшла передусім як поетеса мужності й боротьби. Тематично багату її лірику трохи умовно (з уваги на взаємозв'язок мотивів) можна поділити на особисту, пейзажну та громадянську. Головні теми її ранніх ліричних поезій: краса природи, любов до рідного краю, особисті переживання, призначення поета й роль поетичного слова, соціальні та громадські мотиви. У перших творах її помітні впливи Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Михайла Старицького, Генріха Гейне, але й у них видно виразні впливи Ольги Петрівни і Михайла Драгоманова (псевдонім — Українець)на вибір її мотивів.

А вже поезію «*Contra spem spero*» (1890) характеризує античне розуміння доблесті (*arete*), блискуче володіння міфологічними ілюзіями, автокреація жінки-воїна. Саме цей аспект творчості на довгі роки визначав тонус наукового «лесезнавства». Такі основні мотиви поезій «До товаришів», «Товарищі на спомин», «Грішниця», «*Slavus — Sclavus*», «*Fiat pox*», «Епілог» і багато інших. Мотив волі набирає в ній досить різноманітних барв: від нескорення традиційному розумінню імперії по індивідуальний вибір *modus vivendi*, що означає відкриття істини і служіння їй. Зрада на будь-якій площині утотожнюється з трагедією, з вчинком Медеї. Лірика жаги і прихованого тріумфу, пов'язаного з неможливістю зреалізувати свою любов, експонує схему лицарської любові. Лірична героїня — лицар, який співає своїй дамі серця. Еротизм таких віршів як «Хотіла б я тебе як плющ обняти», «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами» — це містичні дифірамби на честь божественної коханки.

Елемент епосу, властивий багатьом ліричним поезіям Українки, знайшов пізніше втілення в баладах, легендах, поемах, писаних на сюжети світової культури, проєктованих на актуальні проблеми вільної людини у світі зневолених («Самсон», «Роберт Брюс, король шотландський», «Віла-посестра», «Одно слово» й ін.) й роль поета в цій боротьбі («Давня казка», «Саул», «Орфееве чудо»).

Драматургія

У другій половині 90-х років Леся Українка звертається до драматургії. Перша її драма «Блакитна троянда» (1896) з життя української інтелігенції поширює тематику тогочасної української драми, що доти показувала переважно життя селянства. Філософський дискурс драми, нав'язуючи до творчості Гаутпмана, представляє не тільки божевілля як форму свободи, але і певну тугу за тілом. Далі Леся Українка, широко використовуючи теми й образи світової літератури, розвинула новий жанр — драматичну поему.

Інтер'єр вітальні в будинку Косачів в селі Колодяжне
Перша з них — «Одержима» (1901). Канва біблійної історії Міріам і Месії трансформується в мотив еросу і танатосу, які, будучи самим втіленням життя, становлять антитезу до постави Міріам. Особливе місце в її творчості посідають драматичні поеми на теми вавилонського полону при аналогії полону України в Російській Імперії («На руїнах», «Вавилонський полон», «В дому роботи — в країні неволі»). Символічний зміст цих поем поетеса розкрила в поезії «І ти колись боролась, мов Ізраїль, Україно моя», де можна знайти такі рядки: «Чи довго ще, о Господи, // Чи довго, ми будемо блукати і шукати рідного краю на своїй землі?». Становлять вони своєрідний ключ до розуміння образу неволі як образу душі, раба власних стереотипів. Персонажі

рабегиптянин і раб-єврей з поеми «В дому роботи — в країні неволі» — це люди, які забули власне коріння. Духовна сліпота стає певним лейтмотивом творчості Лесі Українки.

У драматичній поемі «Кассандра» (1907) письменниця розвиває метафору людської правди і трагічної істини, яку представляє головна героїня. Угодництво й пасивність поміркованої громади картає поетеса в драматичній поемі «У катакомбах» (1905). Свобода творця це не служба народові і його утилітарним цілям. Кара за цей вчинок — неможливість творити далі. Мотив вищого покликання митця, який яскраво проявляється вже в циклі поезій «Сім струн» у вірші «Ға» (Фантазіє, ти сила чарівна) в даній драмі набувають особливого загострення. У драмі «Руфін і Прісцилла» світлий образ християнки протиставлено грубій силі імператорського Риму. Драматична поема «Бояриня» в новому ракурсі представляє тему волі. Виходячи поза схему мотиву «українського рісорджіменту», представлену в інтерпретації Д. Донцова, можна прочитати постать Оксани як образ людини, яка не відкрила чим є справжня свобода в її антично-християнській іпостасі.

Поема «Оргія» в певному сенсі продовжує тему попередньої драми. Античний фон подій експлікує провідні питання філософії. Контраст між діонізійським і аполінським початками підкреслює постать співця Антея. Розуміючи чим є мистецтво і його роль в історії, він обирає смерть, яка переносить його в безсмертя.

До найвизначніших творів Лесі Українки належать драми «Камінний господар» і «Лісова пісня». Традиційна тема світової літератури знайшла в драматичній поемі «Камінний господар» (1912) цілком оригінальне трактування образу ДонЖуана. Жіночність героя і чоловіча постава Донни Анни континує класичну традицію зміни ролей, яка призводить до символічної смерті Дон-Жуана. «Лісова пісня» (1911) — вершина творчості Лесі Українки. У ній показано конфлікт між високим ідеалом і прозаїчною дріб'язковою буденщиною. Головна героїня драми-феєрії Мавка — не тільки поетичний образ казкової істоти, а й філософське узагальнення всього прекрасного, вічно живого. Циклічність природи протиставляється людському життю. І то власне природа перемагає, байдужа до трагедій.

Прозова творчість

Окреме місце в літературній спадщині Лесі Українки має мистецька проза. Перші оповідання із сільського життя («Така її доля», «Святий вечір», «Весняні співи») змістом і мовою пов'язані з народними піснями. У жанрі казки написані «Три перлини», «Чотири казки зеленого шуму», «Лелія», «Біда навчить», «Метелик». Гострим драматизмом відзначаються повісті «Жаль» і «Приязнь». Залишилася не закінченою передсмертна повість Українки «Екбаль Ганем», в якій вона хотіла змалювати психологію арабської жінки.

Значення творчості

Меморіальна таблиця на віллі Адріана в Санремо (Італія) повідомляє, що на ній жила палка виразниця українського національного духу поетеса Леся Українка

Винятково велике значення творчості Лесі Українки в історії української літератури полягає в тому, що вона збагатила українську поезію новими темами й мотивами; досконало володіючи катренами й октавами, сонетами й оригінальними строфічними будовами, використовуючи гексаметр, верлібр, п'ятистоповий ямб тощо, вона збагатила строфіку, ритміку й метрику української поезії. На переломі 19 — 20 ст., використовуючи мандрівні сюжети світової літератури, Леся Українка стала в авангарді творчих сил, що виводили українську літературу на широку арену світової літератури.

Її твори видавалися багато разів. Науково об'єктивнішими є видання «Книгоспілки» (у 7 тт. 1923 — 25 і в 12 тт. 1927 — 30) з фаховими передмовами М.Зерова, Б.Якубського, М.Драй-Хмари, П.Руліна, Є.Ненадкевича, О.Білецького й інших. Усі пізніші видання мають умисні цензурні пропуски: у 5 тт. (1951 — 56), у 10 тт. (1963 — 65) і в 12 тт. (1975 — 79). Цінне багатим біографічним і епістолярним матеріалом видання О. Косач-Кривинюк «Леся Українка. Хронологія життя і творчості» (Нью-Йорк, 1970).

Леся Українка і кінематограф

Їй присвячено художній фільм М.Машенка «Іду до тебе» (1972) за сценарієм І.Драча, науково-популярні картини «Леся Українка» (1957), «Леся Українка» (1969), документальну стрічку «Леся Українка» (1971). Найвідоміші екранізації її творів — «Лісова пісня» (1961) В.Івченка та «Лісова пісня. Мавка» (1980) Ю.Ілленка, «Спокуса Дон Жуана» (1985) В.Левіна, телевізійна вистава «Оргія» (1991).

Театральні постанови за творами Лесі Українки

Композитор М. А. Скорульський у 1936 році написав балет «Лісова пісня» за однойменною драмою-феєрією Лесі Українки. Прем'єра балету відбулася у 1946 році в Київському театрі опери та балету УРСР імені Тараса Шевченка. З 1958 року балет «Лісова пісня» йде у постановці балетмейстера В.Вронського[19]. Харківським театром «P.S.» було випущено виставу «Монологи. Вечір Слова», поетична вистава за поезіями Лесі Українки (режисер: С. В. Пасічник). Харківським театром імені Тараса Шевченка було випущено виставу «Адвокат Мартіан» (режисер: С. В. Пасічник). **Переклади**

(рос.) Леся Украинка. Собрание сочинений в 3-х тт. М. 1950. (Рецензія П. О. в Літ.-Наук. Збірнику УВАН, кн. 1. Нью-Йорк 1952)

(англ.) Spirit of Flame. A Collection of the Works of Lesya Ukrainka. Translated by Percival Cundy. Foreword by Clarence A. Manning. Нью-Йорк 1950.

Вшанування пам'яті

Музеї, пам'ятники і пам'ятні дошки

Пам'ятник Лесі Українці в Телаві
Музей Лесі Українки у Києві
Музей Лесі Українки у Колодяжному
Музей Лесі Українки у Новограді-Волинському
Музей Лесі Українки у Сурамі
Музей родини Косачів
Музей Лесі Українки у Ялті
Пам'ятники Лесі Українки встановлено у Луцьку, Телаві, Балаклаві, а також:
Пам'ятник Лесі Українці у Києві
Пам'ятник Лесі Українці у Торонто
Паркова скульптура Лесі Українці встановлена на території МАУП в м. Київ.

Пам'ятні дошки встановлені:

Меморіальна дошка Лесі Українці в Берліні
21 жовтня 2010 року Верховна Рада України постановила у лютому 2011 року урочисто відзначити на державному рівні 140-річчя з дня народження Лесі Українки[20].

Премія імені Лесі Українки

Постановою Центрального Комітету КП України і Ради Міністрів УРСР від 17 липня 1970 р. N 372 «Про відзначення 100-річчя з дня народження Лесі Українки»[21] була заснована літературна премія імені Лесі Українки за найкращий твір для дітей. Премія присуджувалася щорічно починаючи з 1972 року «за глибокоідейні та високохудожні твори для дітей, які сприяють комуністичному вихованню підростаючого покоління і здобули широке громадське визнання».

2004 року встановлена «Премія Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва», яка «присуджується щороку за твори, які сприяють вихованню підростаючого покоління у дусі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання»[22].

Площі, вулиці, театри, виші, установи, підприємства, інше

Іменем Лесі Українки названі бульвар, площа, театр, центральна публічна бібліотека для дорослих в Києві.
Ім'я Лесі Українки носять вулиця, парк, університет і музей археології у Луцьку, а також велика кількість площ, вулиць, театрів, вишів, установ та підприємств в Україні, зокрема Центральна міська бібліотека імені Лесі Українки міста Львова.

Її життя і творчість вивчає Науково-дослідний інститут Лесі Українки.

На її честь названо астероїд 2616 Леся.

2.5. Хронологічна таблиця.

Лариса Петрівна Косач народилася 25 лютого 1871 року в містечку НовоградіВолинському. Батько письменниці, Петро Косач, був освіченою прогресивною людиною, членом Старої Громади, близьким товаришем Михайла Драгоманова. Мати, Ольга Косач, — відома в українській літературі письменниця під псевдонімом Олена Пчілка.

18 січня 1880 Леся дуже застудилася, початок тяжкої хвороби. Вірш «Надія». 1882 Косачі переїзять в село Колодяжне, що віднині стало їхнім постійним місцем проживання.

Влітку 1883 Лесі діагностували туберкульоз кісток, у жовтні цього ж року професор О. Рінек оперував ліву руку, видалив кістки, уражені туберкульозом. У грудні Леся повертається з Києва до Колодяжного, стан здоров'я поліпшується, з допомогою матері Леся вивчає французьку і німецьку мови. 1884 «Конвалія», «Сафо», «Літо краснее минуло». Саме цього року з'явився псевдонім «Леся Українка».

1890 «Contra spem spero». Написала для молодшої сестри книжку “Стародавня історія східних народів” (яка у 1918 році була видана, як підручник для школи)

1893 у Львові виходить перша збірка поезій Лесі Українки — «На крилах пісень»

1899 Вийшла й друга збірка «Думи і мрії».

Березня 1907 Леся Українка переїжджає з Колодяжного до Києва. А в кінці березня разом з К. Квіткою здійснила поїздку до Криму, де зокрема побувала у Севастополі, Алупці та Ялті.

7 серпня 1907 Леся Українка одружилася з Климентом Квіткою. Жили в Криму, де К. Квітка одержав посаду в суді.

1907 Завершено драматичну поему «Айша та Мохаммед», «Кассандра», «На руїнах», «За горою блискавиці», продовжено роботу над творами «У пуші», «Руфін і Прісцілла»

1910-1913 Останні роки життя Л. Косач-Квітки пройшли в подорожах на лікування до Єгипту й на Кавказ. Разом із чоловіком, Климентієм Квіткою, вона працювала над зібранням фольклору, інтенсивно опрацьовувала власні драми. На звістку про важкий стан Лариси Петрівни в Грузію приїхала її мати. То власне їй письменниця диктувала проекти своєї так і ненаписаної драми «На берегах Александрії». Символічне значення її творчості можна прочитати в молитві дітей до Геліоса над манускриптами.

1911 «Лісова пісня»

1912 Поема «Камінний господар»

1 серпня 1913 Померла в Сурамі у віці 42 років. Похована на Байковому кладовищі в Києві

III. Підсумок заняття.

3.1. Літературний диктант.

Назва першого Лесиного вірша.

- Рік виходу першої збірки Лесі Українки.
- 1899 р. вийшла збірка...
- Тематика циклу віршів «Подорож до моря».
- Свої вірші Леся Українка komponувала за... принципом.
- 1902 р. виходить збірка...
- Тематикою циклу віршів «Невольничі пісні» є... - Крім віршів, Леся Українка писала.

3.2. Домашнє завдання.